

فصل 2 معماری مدرن اولیه 1264-1293 ه.ش

Chapter 2 Early Modern Architecture
1885-1914

CivilArt

جنبش فتوریسم

انقلابی ترین نگرش نسبت به جهان مدرن و خصوصیات آن در جنبش فتوتوریسم در شمال ایتالیا، قبل از جنگ جهانی اول شروع شد. بانیان این مکتب فکری و هنری خواستار جهانی بودند که یکسره خود را با شرایط جدید تطبیق دهد و آنچه که مربوط به جهان قبل از صنعت مدرن است فراموش کند.

فیلیپو توماسو مارتینی در دانشگاه سوربن فرانسه تحصیل کرده است، نویسنده و نقاش ایتالیایی بنیان گذار این سبک بود. در سال ۱۹۰۹ در روزنامه معروف فیگارو در پاریس منشور فتوریسم را منتشر کرد. در بخشی از این منشور مینویسد: «ما» تأکید میکنیم که زیبایی جهان توسط زیبایی جدیدی به نام سرعت، غنای فزون تری یافته است. این جمله را می توان به عنوان موضوع اصلی این سبک تلقی کرد.

این جنبش حوزه فکری و هنری پیشرو در ایتالیا را تحت تأثیر قرار داد و در مدته کوتاهی نویسندگان، نقاشان مجسمه سازان معماران طراحان صحنه موسیقیدانان و فیلم سازان معروف ایتالیا به این جنبش جذب شدند آنها معتقد بودند که تحولات بنیادی که با سرعتی شتابان جهان قرن جدید را تغییر داده باید در همه عرصه ها باشد و باید خود را در مسیر این تحولات قرار داد.

CivilArt

اندکی در باب معمار: فیلیپو توماسو امیلیو مارینتی

توماسو امیلیو مارینتی ، (متولد 22 دسامبر 1876 ، اسکندریه ، مصر- درگذشت 2 دسامبر 1944 ، بلاجیو ، ایتالیا) ، نثر نویس ، رمان نویس ، شاعر و نمایشنامه نویس ایتالیایی-فرانسوی ، بنیانگذار ایدئولوژیک آینده پژوهی ، جنبش ادبی ، هنری و سیاسی اوایل قرن بیستم.

مارینتی در مصر ، فرانسه ، ایتالیا و سوئیس تحصیل کرده و فعالیت ادبی خود را با کار در یک مجله ایتالیایی-فرانسوی در میلان آغاز کرد. در بیشتر زندگی خود ، پایگاه او در فرانسه بود ، اگرچه او مرتباً به ایتالیا سفر می کرد و به زبانهای هر دو کشور می نوشت.

CivilArt

این برای اولین بار پس از گذشت حدود سه قرن از ظهور سبک باروک در قرن ۱۷ در ایتالیا بود که مجدداً این کشور به عنوان خاستگاه و سیکی جدید در هنر مطرح شد. به همین دلیل پیروان این جنبش خود را نخستین جوانان ایتالیا پس از قرن‌ها خواندند. بعد از پیوستن یک معمار جوان و تازه فارغ التحصیل به نام آنتونیو سانت‌الیا و انتشار منشور معماری فوتوریسم در سال ۱۹۱۴ توسط او، سبک فوتوریسم رسماً وارد حوزه معماری شد. نکات مهم ذکر شده توسط سانت‌الیا در این منشور که زیربنای فکری این جنبش در حیطه معماری و شهرسازی را تشکیل میداد به این قرار است:

«ما در خیابان‌هایی که برای نیازهای بشر چهار، پنج و شش قرن پیش ساخته شده زندگی میکنیم... محاسبات بر اساس مقاومت مصالح، استفاده از بتن آرمه و فولاد، مانع از معماری به مفهوم قدیمی و کلاسیک شده است... ما دیگر این احساس را نداریم که مردان کلیساهای بزرگ، قصرها و تریبون‌ها هستیم. ما مردان هتلهای بزرگ، ایستگاه‌های راه آهن خیابانهای وسیع، بنادر، عظیم بازارهای سرپوشیده رواق‌های روشن، جاده‌های مستقیم و تخریبهای سودمند هستیم. ما باید شهر فوتوریسم را همچون یک کارگاه کشتی سازی پهناور و پرهیاهو، متحرک و فعال با تمام جزئیاتش ابداع و مجدداً بازسازی کنیم. خانه فوتوریسم باید همانند ماشینی عظیم باشد. آسانسورها نباید در گوشه راه پله‌ها پنهان شود. آسانسورها همانند اژدهای ساخته شده از آهن و شیشه بر پیکر ساختمانها بالا روند. خانه ساخته شده با شیشه بتن و آهن و عاری و بسیار زشت به لحاظ سادگی مکانیکی اش با توجه به احتیاجات و نیازها و نه بر طبق قوانین شهرداری ساخته خواهد شد. تزیین پایستی پرچیده شود، همه چیز باید دگرگون گردد.»

بناهای تاریخی پیاده روها پاساژها و راه پله ها را واژگون کنیم ، خیابانها و میدانها را پایین ببریم و سطح شهر را بالا بیاوریم. ...

همان گونه که پیشینیان منیع الهام خود در هنر را در طبیعت جست و جو می کردند ما باید منیع الهام خود را در جهان مکانیکی که به وجود آورده ایم پی جویی کنیم. هر نسلی باید شهر خود را بسازد...»

سانت الیا در ابتدا تحت تأثیر نهضت هنر نو و خصوصاً البریش قرار داشت. سانت الیا هیچ ساختمانی به سبک فوتوریسم احداث نکرد، ولی کار بزرگ او علاوه بر توصیف منشور معماری فوتوریسم، ترسیم شهر جدید مطابق با اصول نظری جنبش فوتوریسم بین سالهای ۱۹۱۳ - ۱۹۱۴ بود تصاویر این شهر خیالی بسیار مدرن شامل یک سری آسمان خراشهای بسیار مرتفع، بدون هیچ گونه تزیینات و برگشت به تاریخ بود. از زیر و مجاور این سازه های بتنی و فولادی عظیم، پل ها و خطوط ارتباطی برای اتومبیل قطار و مترو در چندین طبقه عبور میکرد او شهرهایی را در ذهن خود تصور کرده بود که مشابه آن در اروپا وجود نداشت. شاید فقط نمونه های ناقص و ابتدایی آنها را میشد در نیویورک و شیکاگو، پیش از جنگ جهانی اول در امریکا مشاهده کرد.

طرح‌های سانت‌الیا و سایر طرفداران این جنبش مانند ماریو چیاتونه و مارسلو نیزولی در سال ۱۹۱۴ در میلان در نمایشگاه ساختارهایی برای یک کلان‌شهر مدرن به نمایش گذاشته شد و بسیار مورد توجه محافل هنری و معماری قرار گرفت. از سانت‌الیا حدود ۳۰۰ تصویر برجای مانده است.

شروع جنگ جهانی اول، پایان جنبش فوتوریسم بود. در سال ۱۹۱۵ در ایتالیا جنگ صورت گرفت، سانت‌الیا و پیروان فوتوریسم با افکار ملی‌گرا نه خود وارد جنگ شدند و یک سال بعد سانت‌الیا در خط مقدم کشته شد. بعد از جنگ نمایشگاه‌هایی از کارهای فوتوریست‌ها در سال ۱۹۲۰ برگزار شد اما این جنبش بعد از جنگ اهمیت خود را از دست داد.

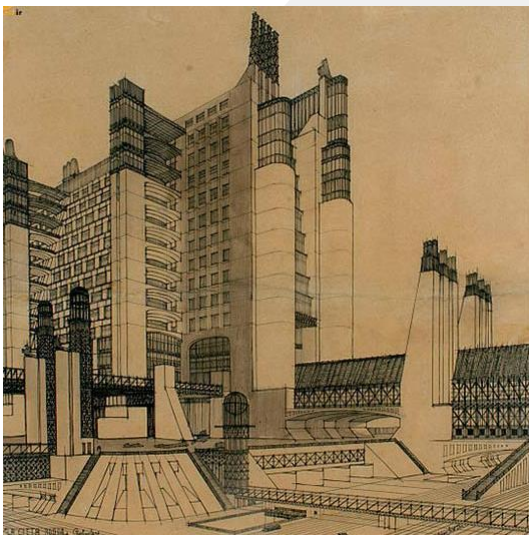
عمر این جنبش کوتاه بود. هیچ ساختمان مهمی به این سبک ساخته نشد. این جنبش فقط در شمال ایتالیا مطرح بود اما به علت مباحث مطرح شده توسط نظریه پردازان این سبک که در راستای توصیف عصر جدید و خصوصیات جهان مدرن بود، این جنبش بسیار حائز اهمیت است. در تصاویر کشیده شده توسط سانت‌الیا و معماران فوتوریسم، شهرهایی به نمایش گذاشته شده که بعد از نیم قرن یعنی سال ۱۹۹۰، تحقق پیدا کرد، سیطره تکنولوژی و اتومبیل باعث به وجود آمدن شهرهایی شد که فقط در ذهن معماران جوان انقلابی وجود داشت. هنرمندان جنبش فوتوریسم، زبان هنری عصر مدرن را به صورتی شفاف مطرح کردند و چهره جهان مدرن را بسیار پیش از سایرین در تصاویر خود نشان دادند. فوتوریسم را در فارسی به آینده نگری میتوان ترجمه کرد.

اندکی در باب معمار آنتونیو سانت الیا

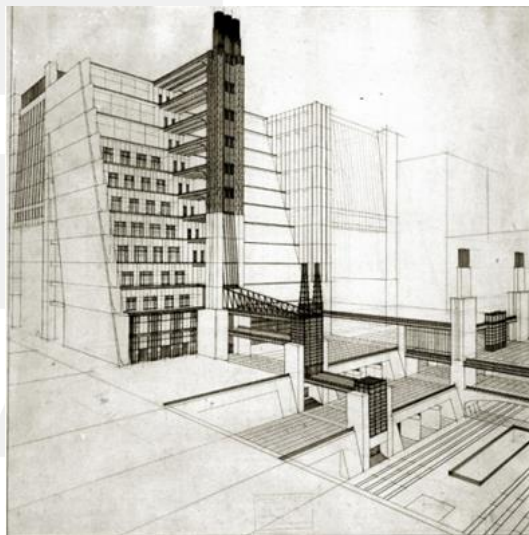
درسی ام آوریل سال ۱۸۸۰، در کومو واقع در ایتالیا به دنیا آمد. این معمار ایتالیایی بر معماری پس از خود تاثیر عمیقی نهاد. «سانت الیا» در بیانیه ی خود به تاریخ ۱۴ ژوئیه ی ۱۹۱۴ به مناسبت گشایش طرح هایش در نمایشگاهی در میلان اعلام داشت که باید در معماری استفاده از تمام مصالح ساختمانی جدید از آهن و بتن مسلح گرفته تا منسوجات کارخانه ای و مقوا معمول شود. اما قصد اصلی اش از این اعلامیه این بود که حرکت و تحول، اساس معماریست، اساسی که به معماری همان تحرك و «سیکی» مجسمه سازی را می دهد. قصد وی در جمله ای از خود او در این بیانیه خلاصه می شود: «هر خانه باید مناسب زمان خود ساخته شود». بنابراین، بیانیه فوتوریسرها در باره معماری منتشر کرد و روحیه انقلابی را به دامنه معماری تزییق کرد و اظهار داشت: «معماری با سنت، قطع رابطه می کند؛ ضرورت ایجاد می کند که معماری دوباره از اول آغاز گردد... تضاد شدیدی بین دنیای مدرن و قدیم با چیزی مشخص می شود که پیش از این وجود نداشت... تمام اظهار نظرهایی که نقل قول شد، به پرسش میانه رو و بی پیرایه سینکلر به سال ۱۸۹۲ برمی گردد: «آیا نباید بپوشیم که سبک متعلق به خود را بیاییم؟» مهمترین قسمت متن سانت الیا در آنجا بود که با تصحیح متن ماریتی به این نتیجه رسید که: «مساله معماری مدرن، مساله جایجایی خطوط نیست. یافتن پروفیلهای جدید، تزئینات تازه در اطراف درها و پنجره، جایگزین کردن ستونها به وسیله کاپاتیدها، آتلانت ها، مورد نظر نیست. اینکه آجرنما را به صورت نمایان رها کرده و یا آن را از سیمان یا سنگ بپوشانیم، مطرح نیست. در یک کلمه تفاوت میان ساختمان قدیم و جدید مورد نظر نیست. مساله آفرینش خانه جدید از صفر است. با استفاده از تمام ذخایر علوم و فنون و پرآوردن شرفاته همه توقعات روحی و عادات ما... با تعیین فرمهای جدید و دلایل وجودی خاص شرایط ویژه زندگی مدرن. به طور طبیعی این معماری نمی تواند تحت هیچ یک از قوانین مستمر تاریخی باشد. در زندگی مدرن، تداوم روندهای مربوط به تحول سبک متوقف می شود. معماری از سنتها آزاد می شود و الزاما همه چیز را از صفر آغاز می کند. مرگ زودرس وی، در جنگ جهانی اول از تعقیب عادی این تجربه جلوگیری کرد. به این دلیل افکارش مبهم و درحاله تعلیق باقی ماند و از آن به شیوه های متفاوت برداشت شد. از وی تنها اسکیس ها و کورکی هایی باقی مانده که از روی آنها ذهن خلاقانه و متفاوتش مشهود است. جالب اینجاست که سانت الیا هرگز ساختمانی به سبک فوتورسم اجرا نکرد. ولی نظراتش قدم بزرگی در پیدایش این جنبش داشت. آنتونی در دهم اکتبر سال ۱۹۱۶ درگذشت. به گفته سانت الیا دیگر نباید آسانسورها را در دل ساختمان ها پنهان کرد، بلکه باید آنها را همچون اژدهای ساخته شده از آهن و شیشه بر پیکره ساختمان بالا برد. تزئینات باید برچیده شود و همه چیز باید دگرگون شود!

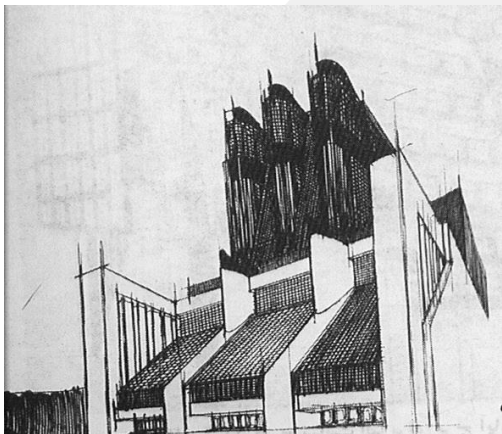
برج آپارتمانی ۱۹۱۴

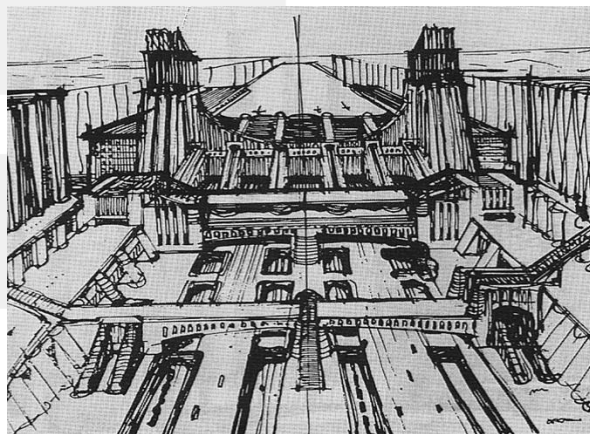
خانه پله ای، شهر جدید ۱۹۱۴

طرح مطالعاتی ۱۹۱۳

ایستگاه مرکزی درمیلان ۱۹۱۴

مباحث نظری و شکل‌گالبدی معماری فوتوریسم به صورت خلاصه شامل موارد زیر است:

۱. توجه به علم و تکنولوژی و جهان آینده
 ۲. تاثیر حمل و نقل سریع السیر بر زندگی مدرن
 ۳. گسسته از گذشته
 ۴. حذف تزیینات
 ۵. بلندمرتبه سازی
 ۶. نمایان کردن اجزای عملکردی و تکنولوژیک ساختمان
- این ها مواردی بودند که بعدها تاثیر بسیار زیادی بر افکار و طرح های معماران مدرن مثل لوکوربوزیه و والتر گروپيوس و همچنین سبک های چون کانستراکتیویسم و های-تک داشتند.